

سازمان‌های غیردولتی در قالب گروه‌های خیریه و داوطلبانه سال‌ها در حیات اجتماعی ایران حضور داشته‌اند. قدیمی‌ترین این گروه‌ها، تشکلی‌های نسوان‌اند که زنان خانواده‌های قدیمی و باسواد در آن‌ها عضو و برای بهبود وضعیت زندگی عمومی به فعالیت پرداخته‌اند.

در سال ۱۳۳۵، ۹ میلیون جمعیت ایرانی ۲ میلیون نفر در انواع مختلف تعاونی‌های سنتی و سراسر کشور فعال بوده‌اند

آمار سال ۱۳۸۷، حدود ۲۲۰۰ سازمان غیردولتی در حوزه‌های مختلف در ایران مشغول فعالیت هستند.

سازمان‌های غیردولتی بعنوان راهکاری نو برای مشارکت مردم و حلقه واسطه بین مردم و دولت، عهده دار انتقال خواسته‌های مردم به دولت اهمیت یافته است.

ویژگی‌های سازمان‌های غیردولتی:

(۱) خودجوشی و نیاز طبیعی: سازمان‌های غیردولتی بنا به نیازهای ناشی از شرایط فکری و محیطی، انگیزش، خصوصیات و آرمان‌های مشترک افراد و جامعه به صورت خودجوش به وجود می‌آیند.

(۲) تعهد و هدف مشترک: افراد مؤسس سازمان‌های غیردولتی دارای هدف مشترک هستند و سایر اعضا با تعهد به این اهداف فعالیت می‌نمایند.

لذا پایداری سازمان غیردولتی مبنی بر استواری هدف و استمرار آن خواهد بود.

(۳) قانونمندی: سازمان‌های غیردولتی دارای روابط، ضوابط و سازمان کار مشخص و تعریف شده می‌باشند که مورد توافق جمع بوده و افراد ملزم به رعایت آن‌ها می‌باشند.

(۴) برنامه و فعالیت مشخص: هر سازمان غیردولتی در راستای دستیابی به اهداف، دارای برنامه و موضوع فعالیت در یک بخش یا رشته مشخص می‌باشد که ممکن است در طول زمان یا به دلیل ایجاد تحولات؛ اصلاح، تبدیل، تغییر یا تحول پیدا کند. اما این تغییرات مسیر مشخص دارد و به مفهوم آشفتگی، بی‌برنامه‌بودن و نامشخص بودن موضوع نخواهد بود.

(۵) جلب مشارکت و عضویت: سازمان غیردولتی به دلیل دارا بودن ماهیت مردمی همواره در پی جلب مشارکت اعضای جدید برای دستیابی به قدرت عمل بیشتر و گسترش دامنه فعالیت و اثربخشی در موضوع فعالیت خود می‌باشد.

(۶) هویت مستقل: سازمان‌های غیردولتی دارای

شخصیت حقوقی و هویت مردمی می‌باشند و مدیریت آن‌ها (تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، سازمان کار و ارزیابی) مستقل از دولت و دستگاه‌های اجرایی است. گرچه سازمان‌های غیردولتی و مجموعه دولت دارای ارتباط و تأثیرات متقابل می‌باشند.

(۷) مشارکت و مسوولیت‌پذیری: هدف سازمان‌های غیردولتی فرهنگی و اجتماعی است که با مشارکت و مسوولیت‌پذیری اعضا تکوین یافته و هر عضو در برنامه‌ها سهم و مسول است.

تعریف ساده:

سازمان غیردولتی عبارت از نهادی مستقل، بدون وابستگی به دولت و غیرسیاسی (فعالیت و اهداف آن، در جهت حمایت هیچ حزب و جناح سیاسی جامعه نباشد) و غیرانتفاعی (سود حاصل شده از فعالیت‌ها صرف اهداف می‌شود) است که توسط افراد خیرخواه و بشردوست اداره می‌شود. اعضای این سازمان‌ها برای انجام هدفی مشترک و معین گرد هم آمده‌اند تا خدماتی داوطلبانه انجام دهند و نسبت به تمامی ذی‌نفعان با مسوولیت پاسخگو باشند.